

מתוך מתון - גבאים לפניך

תשובה לתשובתו של רב סדן

חסד עשה עמי רב סדן בהזכירי לי את מידת המתינות, שכנראה הי' סרה לי. ברוך מזכיר נשכחותו והוא פותח את דברי התוכחה המתונים בדרש חילוני יפה על המשנה הי' ראשונה ממסכת פאות. ואם גם לפי דעתו של רב סדן חסר אני חוש הי' מתינות בודאי אין אני משולל את חוש ההומור. ובכל זאת מצטער אני להודיע שאין אני נהנה מהאינטרסררי-טציה הסדנית. האקטואלית" של הי' משנה ממסכת פאות, ויכול להיות שבהבדל הזה שביני לבין סדן, - היינו בסרובי המוחלט להעניק לסדן אפילו לשעה של שיעור למתינות ש' ניתן לטובתי. את הזכות להרחיב את משמעות המשנה באופן דימוקראטי, - שבהבדל הזה טמון עיקר הי' מחלוקת שבינינו. לא, אין דעתי נור' חה ממאמצו של רב סדן לתרץ את נכונותו הלבבית-ההומאנית לכל מי ני' "ראיונות" בעל-פה ובטלפון על ידי פרוש מקורי של המשנה: "אלו דברים שאין להם שיעור הפאה..." והראיון...". "הראיון הוא...מכלל הי' דברים שאין להם שיעור. ואם לפנים כשענינו היה בתחומה של קדושה ונתקיים בידי עולי רגל...בימינו... והוא מתקיים בידי עתונאים לא כל שכן". לא, בשום אופן לאו הדרש הי' יפה מערבב תחומים והקל-יחומר נר' אה לי כמסוכן ביותר. לא ב"שיחה שבעל פה...ולא בטלפון" אין מתפי' קידו של איש הרוח לפסוק הלכות על אודות שופטים שהחליטו איך שי' החליטו. ודא עקא: מזמן כבר נראה לי, שאדם בעלי כשרונות אינטלקטו אליים כה מזהירים כמו רב סדן, לא היה צריך לנהוג במתינות כה גדו' לה כלפי עצמו בשעת פתויי האיני-טרוויז. במקרה קראתי פעמיים בי' "מעריב" תאורים ארוכים על אורחי הייו. פעם הדברים מצאו חן בעיני במיוחד כשהגברת תקוה ווינשטוק ספ' רה לקוראי עתונה דברים מאר מאלי פים מפי הגברת סדן על עניני רוח שונים, שחשיבותם לא עלתה על הי' אינספורמציות שהיו מאד נחוצות לי' "גברת צעירה" שעל ידה "נשאלתי" על "דעתי על מנהגי-הנשים ללבוש מכנסיים". לי נדמה שזוהי דוגמה מאד מאל-פת לתודעה היהודית" ולאקטואלר-זצית של "תראיון". ורב סדן סבור

ירוע לי שעתונים, נייטראליים" עשו מעין משאל - עם בין מבקרים ועס' קנים ספרותיים בענין פרשת שלונג ססי. ובכלל ידוע לי, שרב סדן נהוג "מתון מתון" בכל מקרה בין שהרעש הציבורי, המחאה וההתנגדות היו פו' געים באינטרסים של הגבאים. ישנם אצלנו, כמו בכל מקום, "גב' אים". ודוקא משום שרב סדן הוא אישיות מענינת ויקרה לי מכמה בחי' נות כואב לי זה שנים יחסו הי' מתון לגבאים. אסור לו לאיש כמו סדן לנקוט עמדה נוחה של הי' אדם הפתוח לכל "ראיונות" במובנם הרחב ביותר. והוא, הפוסק בפרשת קריב הלכה חמורה, מתחמק ברוב הי' מקרים לפסוק לשבט או לחסד, לערך או לאי-ערך ומסתפק במשחק האסוציאציות ובדרש הי' חילוני. אין הוא רוצה כנראה לי' הסתכן באי-ספולריות ובמקום למ' דוד סופרים ובעיקר כל מיני גבאים ב"אבני בוחן" הוא מגיש להם "קצרת צמוקים" ו"קצרת אגוזים". מתון מ' תון הוא צועד ומאד הוא נוהר שלא לפגוע חס ושלום בגבאים או בילדי' השעשועים המפונקים שלהם. מתינות זו אצלו היא מן הדברים שאין להם שיעור. וכמעט שהמקרה של קריב מזכיר כתבת יפה של החיל האמיץ שווייקי: "vétsi prisnost na chudé lidi".

"תקיפות יתרה כלפי אנשים עניים". מאידך, מתון, מתון, לגבי גבאים. ומשום שאני ממשיך לפסול לחלו' טין את פסקנותו של רב סדן בפרשת קריב-טברסקי, שהיא פרשת ס. יז' הר, שאינו מופיע זה שנים כסופר בלבד אלא כאחד הגבאים וכמורה-הדור המפוקפק ביותר, אין אני צריך, מאידך לשכוח לפתע את כל כללי המתינות ולהעלות את אבי' רהם קריב, אחרי שבעטתי בו בעיטה הגונה. עד למרומי שמים. ידווקא משום שאני משוכנע שקריב, העלה סערה ואפילו מהומה לא מסביב עצמו אלא מסביב לעניני' תבעתי אני, שאין לי שום סיבה אישית לעשות זאת את עלי' בוני מידי סדן ומידי שאר העסקנים הספרותיים. אני שותף להערכותיו של קריב, אבל אני מתרשם מהגיגו' תו ומאמונתו. כמו כן אני מתרשם מעוז רוחו לפסוק בניגוד לדע' תם של כל הגבאים. אין קריב מוחה בפה רפה, אין הוא מחבר, כשהוא נשאל לדעתו. תזכירים דו' משמעיים כמו האורא' קל מדא' לפי. אין הוא מצניע לכת מתון בכיוון הליכתם של הגבאים, ודווקא משום כך אין לי צורך להס'

ריז ולנבא, בדומה לסדן, נבואות לי' "מרחק הימים ואחרית תרבותנו" לי' איזו אסכאטולוגיה שלא מחייבת את סדן למאומה. - ותתבלט ביותר זכותו של אברהם קריב כמי שניבא וידע מה ניבא". בקיצור - "ובא לציון גואל". קריב מקבל מסדן לי' אחרית הימים "קצרת צמוקים". אבל "עתה" מחלק סדן את הקצרה לגבי' אים ומכריז שלא היה ממנה את קריב לשופט. - וכל זה מתוך דאגה לניתוק אותה השלשלת שחוליותיה הנן האינטראסים של הגבאים בעולם הזה. לקריב משאיר סדן את הקרן הקיימת לעולם הבא.

ב. מתינותו של רב סדן כלפי סמכותו הוא היא כנראה מן הדברים שאין להם שיעור. את זה אנו למדים גם ממאמרו "סגור וארמלית" ב"דבר" מיום 2.1.59. אחרי שאותו עתון הביא שבוע לפני זה ("דבר" 26.12) מאמר שקול. והיר ותרבותי של עורכו הי' ספרותי א. שאנו, לא נחה דעתו של סדן, שמינה כנראה את עצמו לאספר טרופוס ולשופט עליון של כל עניני' הרוח במדינה. שאנו, המבליט את חשיבותו של יזהר מסי' תייג בצדק מהרעש של העסקנים הי' ספרותיים ובעיקר ממסע ההשמצה נגד השופטים: "וכאן ראוי להדגיש: זה כמה שנים לא היה הרכב חוק כזה של שופטים, בעלי סמכות גבוהה לשיפוט כזו של השנה: משורר' מספר מסאי, שהוא גם פרופיסור לי' ספרות עברית באוניברסיטה העברית...משורר'מבקר חריף ועוקר-הרים... ומספר לכסיקוגרף עורך... ואם וע' דה מוסמכת כזאת לא יכלה לי' התאחד על ספר אחד הראוי לפרס - הרי החלטתם אומרת דרשני והיא ראויה לדיון בכבוד ראש, ולא רק למסע'תגובות - ומישאלים לאחר ההחלטה, נוסף על מסע הנר' חושים קודם ההחלטה".

ברור לחלוטין מדברי העורך הספ' רותי של "דבר". שהוא פוסל שני דברים: א) את התערבותם של העס' קנים הספרותיים בעניני' השיפוט אחרי' המעשה, ב) את הלחץ שי' הופעל על השופטים על ידי "מסע' הגיחושים". היינו את כל הפעלתנות המפלגתית, את רעש הגבאים. מה מענין הוא הדבר, שיוחנן טברסקי העיר בשעת חלוקת הפרס: "ביקשו לכפות עלינו שיפוט". הרי ברור הי' דבר! השופטים עמדו הפעם תחת לחץ בלתי רגיל, של מפלגות, של עסק' גים ושל כל מיני "שופטים עליונים" שסללו את הדרך לגבאים: פדוע הי'

שופטים לא הבינו שלגבי גבאים קיים הצו: מתון מתון. כאמור, שוב הופיע על הבמה רב סדן ומביע בי' "דבר". את תמהונו גם על מעשה השופטים, משום שהם היו נאמנים לי' מצפונם, אבל גם - מבלי לומר זאת במפורש - על עמדתו האוביקטיבית של העורך הספרותי של "דבר". שעל-כן אי אפשר שלא לומר דבר תמיד על הועדה-החברה, שנהיה בהיפך מאמרים: יגעת ולא מצאת - אל תאמין.

היכן מתינותו של רב סדן? מהיכן לו העוז לדרוש מאתנו לא להאמין לשופטים שיגעו ולא מצאו? בשם מי מדבר כאן סדן? מניין לו האוטוריטה להכריז הכרזות תקיפות כאלו הפוג' עות בכל כללי ההגינות? נדמה לי שלפנינו דברים שהיה רצוי להם שיעור! והעיקר: האם טרח רב סדן וכתב מאמר ניתוח יסודי על "ימי צקלג"? ומה שהוא עונה לי' שאלתי לטיב "הסטאנדארד" הם דבי' רי גמגום וגם כן הבטחות לעתיד-לבוא. - אבל לפני שסדן מפר' סם את פרי מחקרו על "ימי צקלג" הוא מציג את עצמו ברוב עניינותו ומתינותו כשופט עליון בכל הפרשה, מעל ראשי אלה שטרחו וקראו את הי' ספרים ושהקדישו להם מאמרים ומ' על ראשי השופטים, שנבחרו בבחי' רות דימוקראטיות, שעמדו בגבורה מול מנגנון של תעמולה אדירה, מול ההתלהבות ההיס' טירית של עסקנים ומול עצמתם של הגבאים.

מעשה מאד נוגד את רוח הדימוק' רטיה והגינות עשה כאן רב סדן. ר' הוא עשה מה שעשה מתוך גמישות, בכיוון רצונם של הגבאים, כחלק מ' תכסיטיו במשך שנים, להיות נוח לי' דעתם של הגבאים, המחלקים כיבד' דם ומתוך שיטה שהפכה אצלו כבר לטבע שני, להתחבב על ההמונים. היטב הוא יודע מתי המתינות משה' למת ומתי אין שום סכנה להיות ת' קיף! ואין זה המעשה הראשון בכיוון זה, המעיד על חוסר אומץ-לב של ממש, על קונפורמיזם ועל מתינות וסובלנות לגבי' שחיתות-אינט' ליקטואלית. איש פקח וכשרוני הוא סדן, אבל אין לו שום סמכות להופיע באצטלה של מטיף ואין לו שום סמכות לפסוק הלכות בעניני' הגינות. קל מאד להיות מתון-מתון כלפי גבאים ותקיף תקיף כלפי חל' שים. קל מאד לרכוש ידידים ולהיית' חביב על הרוב של "עמך" במחיר עזיבת המערכה של הבודדים, שאינם יודעים פשרת מול עצמת-הגבאים.

הדבר פשוט בתכלית הפשטות. חוגים רחבים ביותר, אינטראסנטים בעלי השפעה אדירה, מפנקים זה עשר שנים את הסופר הכשרוני ס. יזהר. חוגים אלה יוצרים מעין מיתוס מסביב לאיש. כל נאום חסר תוכן מצד יזהר, נאום שאין בו שום חר' דוש, אלא פאתוס סנטימנטאלי ר' היסטרי במקצת, נחשב במתכוון בעי' ני חוגים אלה, ועסקני התעמולת שלהם, כהתגלות. המקרה יזהר הוא המקרה של סופר מוכשר, שיש לו סו' אחד אמיתי. מענין. מושך - ותו לא. אבל כמו שכבר אמרתי: לחוגים אלה נחוץ "שעיר התכונות הנעלות". יזהר משחק את התפקיד - בפוזו נרקיסיטי מעוררת דאגה, גם זה מן הדברים שראוי שיהיה להם שיעור; ומתינות כאן היא משהו בלתי מוסרי. בלתי אחראי.

טענה אחת נוספת נגדי בפי סדן. הוא שואל אותי בקשר לפרשת שלונסקי: "היכן היה כבוד יריבי בי' ימים שחגגנו את יובל החמישים של שלונסקי - והיכן היה כשנעשה לו לשלונסקי באותו עוול בפרס ביא' ליק...". נכון הוא ואמרתי את זה, בינתיים כמה פעמים בכתב ובעל-פה: סעי'תי בהערכת שירי שלונסקי, אבל עמדתי על טעותי. כמו כן לא מצאתי את היחס הפנימי הדרוש לי' הערכה נכונה של שיריו ומשום כך לא פרסמתי עליו אז שום מאמר. לא כן בפרשת יזהר, שאני הייתי בין השופטים שהעניקו לו את פרס רוסיין ואני עקבתי בחיבה, אבל גם כדאגה, אחרי התפתחותו ר' אני הקדשתי מאות שעות עבודה לי' "ימי צקלג".

ובענין התרעומת שיש לי עד היום נגד סדן בפרשת פרס ביאליק לפני שנים, צר לי להזכיר עוד פעם עובי' דות. בניגוד לכל הכללים והתקנות חולק או הפרס, ולא נותקה השלש' לת' משום שמישהו - אין אני יכול לומר בודאות מי - שלח אלי מברק עם חתימות מזויפות. סדן היה בין האנשים שהיה צריך לבדוק את המקרה המביש. אבל הוא נקט ב"מתון-מתון". הכל נעשה בהד' שאי. סדן לא פרסם שום מחאה על הפרשה הזאת, הוא לא כתב מאמרים, הוא לא ערער על החלטת השופטים, שהסתייעה מדעת או שלא מדעת, בי' מברק המזוייף. אבל אז שום אינט' ראס של גבאים לא נפגע. נפגעה הי' אמת בלבד, נפגע היושר, ומשום כך המתינות של סדן היתה מן הדברים שאין להם שיעור.